

Referat - Endeligt

Udsendt 26. september 2014

Møde i Nationalparkbestyrelsen den 10. september 2014

Mødested: Skærbæk Fritidscenter, Storegade 46-48, 6780 Skærbæk

Mødet fandt sted fra kl. **14.00 til 19.00**

Deltagere:

Formand	Bent Poulsen (BP)	
Varde Kommune	Erik Buhl Nielsen (EBN)	Afbud
Esbjerg Kommune	Kurt Jakobsen (KJ)	
Fanø Kommune	Erik Nørreby (EN)	Afbud
Tønder Kommune	Laurids Rudebeck (LR)	Afbud
Danmarks Naturfredningsforening	Britt Schak Hansen (BSH)	
Friluftsrådet	Hanne Voetmann (HV)	
Dansk Ornitologisk Forening	Anette Fonder Nielsen (AFN)	
Digelagene (næstformand)	Kjeld Andreasen (KA)	
Danmarks Jægerforbund	Hans Christian Fuglsang (HCF)	
Danmarks Sportsfiskerforbund	Lars Brinch Thygesen (LBT)	
Landbrug & Fødevarer	Jette Beck (JB)	
Naturstyrelsen	Bent Rasmussen (BR)	
Nationalparkrådet	Mette Guldborg (MG)	
Nationalparkrådet	Svend Tougaard (ST)	
Nationalparksekretariatet	Thomas Holst Christensen (THC)	
Nationalparksekretariatet	Sara Lindholt (SL)	
Nationalparksekretariatet	John Frikke (JF)	
Nationalparksekretariatet	Søren Christensen (SC)	
Nationalparksekretariatet	Alette Houman Dyhrfeld (AHD, Referent)	

1. Velkomst og godkendelse af dagsorden - Beslutningspunkt

Formanden bød velkommen, informerede om afbud og senere fremmøde. Herefter blev dagsordenen godkendt.

2. Meddelelser fra formand, sekretariat og bestyrelse – herunder af-rapportering fra møde i Nationalparkrådet d. 13/8 - Orienteringspunkt

1. Sekretariatets kalender
2. Referat fra Rådsmøde den 13. august
3. Afrapportering fra Ministerbesøg den 13. august
4. Erik Buhl udpeget som repræsentant for Varde Kommune
5. Afrapportering fra møde mellem Naturstyrelsen og Nationalparkernes formandsforum den 4. september

Sekretariatets kalender var udsendt som bilag. Der var ingen spørgsmål til bilaget.

Meddelelser fra formanden:

Bent Poulsen orienterede om, at han havde været med til et afsluttende arrangement vedr. det femårige projekt med renovering af Ballum Østerende og Ballum Vesterende. Et seminar der blev afholdt på Klægager, hvor der var reception med Ane Maersk Mc-Kinney Ugglå fra A.P. Møller Fonden, som havde doneret 23. millioner til projektet. Under seminaret orienterede Bent om Nationalpark Vadehavets projekt Bevaringsværdige Bygninger.

Herudover havde Bent været i Vejle til konference om lyst- og fritidsfiskeri med fødevareminister Dan Jørgensen som initiativtager. Det var en velbesøgt konference, hvor Bent også fik nævnt mulige projekter i Nationalpark Vadehavet – blandt andet et initiativ fra lokale fritidsfiskere vedr. formidlingsmæssig fiskeri med gamle metoder. En tidligere ansøgning om tilladelse til fiskeri med risgårde var blevet afvist af NaturErhvervStyrelsen, men det kan overvejes, om ansøgningen bør gentages.

Afrapportering fra Rådsmøde:

Mette Guldborg orienterede om Rådsmødet, hvor man havde drøftet 75.000 kr's puljen. Information om puljen er allerede sendt ud i offentligheden og der er mulighed for ansøgning fra den 22. september, Mette var spændt på hvordan det kommer til at forløbe.

Herudover havde man drøftet frivillighedsprogrammet. Rådet havde pointeret, at der skulle koordinering og styring til, da det var et udfordrende arbejde. John Frikke informerede om, at man allerede har erfaring med frivillige på flere områder, herunder i forbindelse med grænsningsprojektet, præda-

tionsprojektet og i forbindelse med afmærkning af Vadehavet ved Vadehavets Vagerlag.

Mette bad Bestyrelsen om at være opmærksomme på, at man hurtigst muligt efter udnævnelsen af Bestyrelsen får nedsat et Råd.

Afrapportering fra ministerbesøg:

Bent Poulsen orienterede om, at Miljøministeren havde været på besøg både ved Tall Ships Races samt senest i forbindelse med Miljøministerens sommertur, hvor miljøudvalget også deltog. Sidstnævnte var også forløbet positivt på trods af dårligt vejr. Nationalpark Vadehavet havde haft lejlighed til at præsentere hvad vi står for, John og Søren havde præsenteret henholdsvis naturprojekter og partnerprogrammet. Bent Rasmussen fortalte, at Miljøministeren havde fået syn for det gode samarbejde der er mellem Naturstyrelsen og Nationalpark Vadehavet.

HC Fuglsang opfordrede sekretariatet til tydeligt at skrive, hvis man ønsker at Bestyrelsen deltager i arrangementer, eller om invitationer blot sendes ud til orientering. Kjeld Andreasen bad om, at man får udleveret et navneskilt, som man kan tage på ved arrangementer hvor man repræsenterer Nationalpark Vadehavet.

Varde Kommunes nye repræsentant:

Bent Poulsen orienterede om, at miljøministeren har udnævnt Erik Buhl som bestyrelsesrepræsentant for Varde Kommune, efter at Gylling Haahr er fratrådt.

Afrapportering fra Formandsforummøde:

Bent Poulsen orienterede om det netop afholdte møde mellem nationalparkerne formandsforum og repræsentanter for Naturstyrelsen, som blev afholdt i Nationalpark Thy. Man var taget tidligt op for at se traner, hvilket havde været et betagende syn. Han bad Thomas Holst om at uddybe en række af punkterne:

- Orienteringspunkter:
 - Nationalparkerne i Thy og Mols Bjerge skal begge til at bygge et nationalparkcenter.
 - Nationalpark Vadehavet havde fortalt om udnævnelsen til verdensarv samt orienteret om, at bygning af skibet var sat i gang.
- I kølvandet på rapporten fra Rigsrevisorerne havde Naturstyrelsen fremlagt et forslag til rapportering og opfølgning i tre niveauer: 1. Årlig rapportering 2. Evaluering i forbindelse med afslutning af hver na-

tionalparkplanperiode og 3. forventet revision af nationalparkloven i 2018.

- Nationalpark Thy er i gang med afrapportering af deres første planperiode og i denne forbindelse og i relation til ovenstående drøftede man omfang af evalueringen. Der var opbakning til en linje, hvor der primært fokuseres på nationalparkens egne indsatser og effekten af disse. Det vurderes som værende for omfattende at inddrage en større datamængde om den generelle udvikling indenfor eks. beskæftigelse, naturværdier, klima mm. som baggrund for vurdering af nationalparkens indsats, selv om det kan bidrage til at sætte denne i relief. Naturstyrelsen vil i begrænset omfang kunne levere baggrundsoplysninger til evalueringen.
- Samarbejdet mellem NST og nationalparkerne om nationalparkernes hjemmesider var også blevet drøftet indgående. Nationalpark Thy og Nationalpark Vadehavet har et ønske om, at Nationalparkerne får overordnet selvstændigt ansvar for udviklingen af deres hjemmesider og indholdet på disse. I det nuværende samarbejdsgrundlag ligger hovedansvaret hos Naturstyrelsens Presse- og Kommunikationsafdeling. Der er opbakning til at fortsætte samarbejdet med NSTs Presse og Kommunikationsafdeling om den fælles designlinje og indhold, men i det omfang, der ønskes særligt indhold eller særligt fokus på udvikling af nye elementer på hjemmesiden ønsker Thy og Vadehavet at kunne iværksætte dette med respekt for det fælles udtryk, de sikkerhedsmæssige forhold og den fælles tekniske platform. Naturstyrelsen vil drøfte dette internt som baggrund for det videre samarbejde.
- På baggrund af en konkret sag om skiltedesign fra Vadehavet var forholdet mellem Naturstyrelsens og Nationalparkernes designmanualer blevet drøftet. NST har med henvisning til deres opdaterede designmanual et krav om, at al skiltning på deres arealer har NST som afsender. Af nationalparkernes designmanual udarbejdet af NST fremgår det, at nationalparken kan stå som afsender, og at det ved design og farvevalg på pælene markeres, at der er tale om skiltning og samarbejde på Naturstyrelsens areal. NST vil i nær fremtid sætte et arbejde i gang med at revidere nationalparkernes designmanualer og forventer at der herigennem skabes klarhed over emnet. Nationalparkerne ønskede i denne forbindelse at blive inddraget i udviklingen af de reviderede designmanualer fra første færd og herigennem få indflydelse på dem. Der er fra nationalparkside også et ønske om, at designmanualerne bliver lidt mere omfattende.

- Et andet væsentligt emne på mødet var procedure og mulighed for arealerhvervelser som led i nationalparkernes projekter. Der var taget udgangspunkt i Projekt Sneum Digesø fra Vadehavet. Det blev på mødet klargjort at:
 - Nationalparkerne har ikke adgang til en låneramme til opkøb af arealer. Arealerhvervelser skal som udgangspunkt finansieres gennem de nuværende budgetmæssige rammer og/eller ved ekstern finansiering.
 - De erhvervede arealer skal efter gennemførelse af et evt. naturgenopretningsforløb og tinglysning af bestemmelser for den efterfølgende drift sælges eller overdrages til drift hos Naturstyrelsen eller en kommune.
 - Bemærkningerne til NP-loven foreskriver, at en overdragelse af et areal til Naturstyrelsen eller en kommune skal ske vederlagsfrit, hvorefter Miljøministeriet skal afholde driftsudgifter. Der skal i forbindelse med overdragelsen indgås en aftale mellem nationalparken og NST om den fremtidige drift. Det var på mødet NSTs opfattelse at en sådan aftale kunne indebære, at nationalparkerne i forbindelse med overdragelsen skulle betale et engangsbeløb som driftskompensation, hvis driften ikke kan løbe rundt i sig selv, hvilket den dog ofte kan på naturarealer. Nationalparkerne var ikke enige med NST i, at det kan komme på tale at skulle betale et sådant tilskud.
 - Der var enighed om at NST inddrages tidligt i projekter, hvor det vil være oplagt at NST får et driftsansvar efterfølgende.
 - NSTs juridiske afdeling kan yde bistand i forbindelse med jordhandler. Det afklares efterfølgende om dette kan ske vederlagsfrit indenfor rammerne af samarbejdsaftalen.

Bestyrelsen bad om, at emnet omkring arealerhvervelser belyses mere indgående på et kommende bestyrelsesmøde.

Valg til bestyrelse:

Bent orienterede om sin afgang som Bestyrelsesformand med udløb af den igangværende valgperiode den 7. februar. Samtidig bad han på anmodning fra Naturstyrelsen de enkelte bestyrelsesmedlemmer om at tage stilling til, om de ønsker at fortsætte som bestyrelsesmedlem i en ny fireårig periode. Samtidig skal alle medlemmer i bestyrelsen forberede sig på, at deres respektive organisationer/kommuner i nær fremtid vil modtage en henvendelse fra Miljøministeriet, hvor de bliver bedt om at indstille en mandlig og en kvindelig kandidat til posten i bestyrelsen.

Britt S Hansen opfordrede til, at sekretariatet udarbejder en køreplan for processen.

3. Status for projekter - Orienteringspunkt

Sekretariatet havde som bilag til mødet udsendt skriftlige statusbeskrivelser som vanligt, men herudover lavede sekretariatet en mere specifik gennemgang af følgende projekter:

1. Nationalparkskibet
2. Indvielse af verdensarv
3. Samarbejde med Realdania
4. Projekt Friluftsturisme
5. Fokus på tilbagegang i Vadefugle (ønske om drøftelse fra Danmarks Sportsfiskerforbund, Lars Brinch Thygesen)

1. Nationalparkskibet

Sara Lindholt orienterede om, at der var indkommet 2 tilbud, som lå meget tæt på hinanden, og man havde valgt det økonomisk mest fordelagtige. Der havde været enighed mellem nationalparkens sekretariat, Skibsudvalget og rådgiver om at pege på Rudkøbing Bådebyggeri og Riggerværksted som værft. Efter den obligatoriske "stand still periode" udløb den 4. september, var der den 5. september blevet underskrevet kontrakt. Det forudsættes, at skibet vil være færdigbygget i juni 2015.

Sara orienterede om, at der vil blive afholdt byggemøde hver 3.-4. uger med både værft og rådgiver, og at man i denne forbindelse også vil skulle til Polen, hvor skroget bliver fremstillet.

Navn og hjemsted skal svejses på inden skibet males, hvorfor sekretariatet foreslog en navnekonkurrence. Herudover skal farven besluttet snarest.

Svend Tougaard gjorde opmærksom på, at Ribe måske ikke er helt klar til at modtage skibet, hvorfor man skal være opmærksom på dette.

Kjeld Andreasen bad om, at der kommer referater ud fra Skibsgruppemøder og at skibsgruppen bliver inddraget så meget som muligt i processen.

Britt Schak Hansen foreslog, at man overvejer at indgå aftaler med en eller flere organisationer om at bidrage med frivilligt mandskab. Hertil svarede sekretariatet, at man vil foretrække at rekruttere enkeltpersoner ud fra deres kompetencer og erfaring. Det forventes at flere af de relevante personer, der kan have interesse i at blive frivilligt mandskab på skibet, kommer med en maritim erhvervsmæssig baggrund og ikke nødvendigvis med en tilknytning til en organisation.

Jette Beck spurgte til webkatedraløsninger, og spurgte om der skal live-streames fra Nationalparksområdet. Dette vil man have i bagtankerne.

Det blev besluttet, at der udskrives en navnekonkurrence og at man snarest afholder møde i Skibsgruppen. Sara udsender notat fra det sidste møde i Skibsgruppen til Skibsgruppens medlemmer.

2. Indvielse af verdensarv

Bent Poulsen mente, at arrangementet i forbindelse med Tall Ships Races i meget høj grad havde levet op til forventningerne og havde været værdifuldt for Nationalpark Vadehavet. Fliserne er blevet godt modtaget ved de hidtil gennemførte lokale fejring og udnævnelsen har generelt været fulgt af stor sympati og positivitet.

Fanø Kommune afholder lokal fejring af verdensarven den 18. oktober og Esbjerg Kommune har ikke planlagt en egentlig fejring, da de har afholdt Tall Ships Races og dermed har fejret verdensarven. Esbjerg Kommunes flise forventes at blive placeret ved Vadehavscentret.

Søren orienterede om, at der havde været omkring 500.000 besøgende i forbindelse med Tall Ships Races. Nationalparken havde udleveret 2.000 magasiner, og Restaurant Springflod havde solgt 1.500 menuer, og restauratøren var meget tilfreds med samarbejdet med Sydvestjyske Smagsoplevelser og nationalparken om dette tiltag.

Samlet set tilsluttede bestyrelsen sig, at fejringen havde været en succes, og at pengene var givet godt ud.

3. Samarbejde med Realdania

Thomas Holst orienterede om, at Realdania ønsker at arbejde videre med et projekt, i forbindelse med "Steder i Landskabet", ved tilkørslen til Rømø.

Kystdirektoratet, som ejer jorden, er positive overfor et samarbejde, og de er, sammen med Tønder Kommune og Naturstyrelsen, inviteret til et indledende møde den 26. september. Der kommer en del undersøgelser i forbindelse med projektet og projektets muligheder, både praktisk og økonomisk. Planen er at lave en vigeplads/velkomstplads med information ved tilkørslen til Rømdæmningen – hermed får man en velkomst til Nationalpark Vadehavet og Verdensarven. Området omkring dæmningen rummer en stor del af de landskabstyper, der findes i Nationalparken, hvorfor det er en oplagt placering.

Bent Rasmussen opfordrede til, at man tidligt får drøftet driftsherrerollen og rollefordelingen generelt, herunder også bygherrerollen. Her kunne Thomas fortælle, at man har bedt Tønder Kommune give en tilbagemelding på, om de som udgangspunkt vil være indstillet på at være driftsansvarlig.

4. Projekt Friluftsturisme

Sara orienterede om projektet og fremlagde en tidsplan for projektet. Det er vurderingen, at det vil være muligt at gennemføre projektet indenfor den tilgængelige tidsramme i forhold til tilsagnet, men det vil være meget snævert, og der vil ikke være luft til væsentlige forsinkelser.

Man ønsker at tilknytte en rådgiver i forbindelse med projektet, fremfor at have en projektansættelse, da arbejdsindsatsen varierer henover projektperioden. Man forventer at have fundet en rådgiver i slutningen af oktober, hvorefter muligheden for at gennemføre de enkelte delprojekter skal afklares endeligt med lodsejere. Herefter skal der foretages projektering og myndighedsbehandling.

Sara gennemgik de forskellige elementer i projektet (faciliteter, formidlings tiltag samt udarbejdelse af etiske retningslinjer – Code of Conduct - for god færdsel) og tidsplanen for deres gennemførelse. Der har været kontakt til Naturerhvervsstyrelsen for at sikre, at det vil være muligt at gennemføre dele af projektet med støtte, hvis det viser sig at enkeltkomponenter ikke kan gennemføres. Dette blev bekræftet.

Bestyrelsen vil blive underrettet løbende i forbindelse med bestyrelsesmøderne, så de kan følge med i processen.

Bent Rasmussen spurgte ind til ejerskab og drift. Thomas svarede, at man forventer at få kommunerne til at påtage sig ejerskabet. I de tilfælde hvor der er tale om løbende omkostninger, skal man have afklaret hvem der afholder disse.

Mette Guldborg spurgte, hvor de 11 steder man vil opgradere støttepunkter ligger og opfordrede til, at man inddrager Vadehavets Formidlerforum i arbejdet med udarbejdelse af formidling. Til dette kunne Thomas orientere om, at man allerede har samarbejde med Vadehavets Formidlerforum omkring APP'en og orienterede om, at der kan blive tale om følgende områder:

- Varde Sommerland
- Janderup Ladeplads
- Sønderho havn
- Nordby Lystbådehavn

- Mandøsluse – havn
- Ribe - Kammerslusen
- Ho Havn
- Rømø Havn - Havneby
- Rømø Juvre dige
- Marbæk – Ho bugt
- Vidåsluse

Lars Brink Thygesen opfordrede til, at man kontakter SE i forhold til f.eks. Wifi mv. Han bad endvidere om, at man sikrer sig, at det vil være muligt kun at gennemføre dele af projektet med støtte, hvis det viser sig, at der er komponenter der ikke kan opnås tilladelse til, eller hvor lodsejer ikke vil være med eller den efterfølgende drift ikke kan sikres.

Bent Rasmussen støttede, at man arbejder videre med projektet, og opfordrede til at man indarbejder klagefrister i tidsplanen, samt at man så tidligt som muligt inddrager de myndigheder, der skal give tilladelse til de enkelte tiltag for at sikre så smidig en sagsbehandling som muligt.

Sekretariatet arbejder videre på at finde finansiering til projektet, Arbejdsmarkedets Feriefond, som man havde forventet at få støtte fra, har ikke mulighed for at bidrage, men man har kontakt til en anden stor fond som har vist interesse under forudsætning af, at projektet udnytter eksisterende samarbejder og tiltag. Der vil være behov for 1,8 millioner kr. i ekstern finansiering. Formår man ikke at finde disse midler, skal nationalparken selv finansiere denne del.

Bestyrelsen drøftede, om man ønskede at bruge penge på projektet, på trods af usikkerheden i forhold til tidsplanen.

Bestyrelsen besluttede at starte projektet op og bad om, at der var fokus på tidsplan og at enkeltprojekterne skulle justeres, så de er realistiske at gennemføre. Herudover ønskede bestyrelsen at blive holdt orienteret løbende.

Britt Schack Hansen og Lars Brinch Thygesen kunne ikke tilslutte sig projektet.

For yderligere information, se **bilag 1**.

5. Fokus på tilbagegang i Vadefugle

Lars Brinch Thygesen orienterede om, at Marco Brodde, med sin artikel om tilbagegang i Vadefugle i bladet "Fugle og Natur", har sat udviklingen for en række ynglefugle i nationalparken i perspektiv. Lars opfordrede til, at Natio-

nationalpark Vadehavet skal være med til at forsøge at vende tilbagegangen og at det skal gøres hurtigst muligt. Lars spurgte, om man kunne være proaktive og finde ud af hvad der skal til, for at blandt andet landmænd vil støtte op.

Bent Poulsen mente, at nationalparken gennem en række af de igangværende initiativer gør en væsentlig indsats, og at man muligvis kan være med til at fremme processen yderligere gennem en mere langsigtet indsats, hvor man ser på det brede perspektiv og ikke kun ser på enkeltprojekter.

Jette Beck mente ikke, at Marco Broddes artikel var helt retvisende, da der ikke er pløjet flere enge og marskarealer op end tidligere. Landbruget oplever tværtimod, at området er blevet mere vådt. Jette opfordrede til, at man tager hånd om dyrevelfærden for de græssende dyr og arbejder frem mod bedre tilskudsordninger. Hun refererede endvidere til tidligere undersøgelser fra Århus universitet, som havde påvist at det største problem i forhold til ynglende engfugle er prædation.

Bent Rasmussen mente, at artiklen rummer en kendt problemstilling og man ved, at arealerne ikke er så attraktive for engfugle længere. Han informerede om, at der er igangsat et projekt i Tøndermarsken, et naturgenopretningsprojekt i Margrethe Kog, der er et kystfugleprojekt i gang længere nordpå og man arbejder på et projekt ved Sneum Digesø. Alle steder, hvor man vil forbedre vilkårene for engfugle. Herudover er der kommunale handleplaner og Natura 2000 projekter i gang.

Bestyrelsen drøftede emnet og der var enighed om, at der skulle være fokus på området.

I forlængelse af drøftelsen redegjorde Kjeld Andreasen meget kort for, at indsatsen under græsningsudvalget netop har det formål at gavne forholdene for engfugle. I denne forbindelse nævnte Kjeld Andreasen, at græsningsudvalget har fået en henvendelse fra foreningen Vadehav Marsk og Mad, som ønsker at samarbejde med græsningsudvalget i Nationalparken. Et sådan samarbejde vil formentlig kunne understøtte græsningsindsatsen, men der vil også være en klar forbindelse til arbejdet i partnerudvalget, hvor man søger at fremme nationalparkprodukter.

Formanden konkluderede i relation til Kjeld Andreasens indlæg, at der kan være mulighed for samarbejde, og at sekretariatet kan tage kontakt til Vadehav Marsk og Mad for en nærmere afklaring af, hvordan et samarbejde kan etableres, hvorefter man kan tage emnet op i Bestyrelsen.

4. **Verdensarv samarbejde – Drøftelse og orientering**

Thomas orienterede om de samarbejder, der er såvel trilateralt som nationalt i forhold til Verdensarv Vadehavet.

Trilateralt er arbejdet organiseret med primært to arbejdsgrupper for henholdsvis "Strategi for bæredygtig turisme" og "Verdensarv". Arbejdsgrupperne refererer til den Trilaterale Vadehavsbestyrelse, hvor Vadehavskommunerne og Nationalpark Vadehavet hver har en plads og Naturstyrelsen har to pladser i den danske delegation.

Arbejdsgruppen "Verdensarv" har Anne Husum Marboe fra Naturstyrelsen som formand og er primært ansvarlig for udvikling af en trilateral strategi for Verdensarven (foreløbigt udkast var udsendt som bilag til mødet) og varetagelsen af rapportering til UNESCO om udvikling i verdensarvsområdet.

Arbejdsgruppen for "Strategi for bæredygtig turisme" har som hovedindsatsområde at implementere den vedtagne strategi og koordinere indsatsen i de tre lande gennem en fælles handlingsplan.

En væsentlig del af den trilaterale indsats i forhold til Verdensarv Vadehavet finansieres gennem Interreg-projektet PROWAD, som også har sin egen styregruppe. Det er et markant dansk ønske, at der i den kommende tid ses meget nøje på at PROWAD lægges ind under arbejdet i en af de to ovennævnte arbejdsgrupper. Allerhelst havde man fra dansk side set en sammenlægning af Arbejdsgrupperne for Verdensarv og Bæredygtig Turisme Strategi med et samtidigt ansvar for PROWAD aktiviteterne. Det har der imidlertid ikke været støtte til hos Holland og Tyskland. I stedet vil der fra dansk side blive arbejdet med at tydeliggøre de to arbejdsgruppers ansvarsområder og undgå overlap.

Indsatsen i det daglige understøttes af det fælles vadehavssekretariat i Wilhelmshaven, hvor Jens Enemark netop er stoppet som leder efter 27 år på posten. Der er ansat en ny leder, Rüdiger Stempel, som starter 1. januar 2015.

Den danske indsats i forhold til udvikling af Verdensarv Vadehavet koordineres i et samarbejde mellem Nationalpark Vadehavet, Kommunernes Vadehavssekretariat, Sydvestjysk Udviklingsforum og Naturstyrelsen (Thomas Holst, Anne Krag Svendsen, Erik Dam, Anne Husum Marboe og Bent Rasmussen). Denne gruppe rapporterer til en fælles styregruppe, hvor de tekniske direktører for Vadehavskommunerne, Skovrider Bent Rasmussen og Thomas Holst er medlemmer.

Bent Rasmussen roste Thomas for at danne et godt overblik og opfordrede til, at bestyrelsen er opmærksom på det trilaterale samarbejde. En lang række initiativer som besluttet af de tre landes regeringer, på strategierne omkring bæredygtig turisme og verdensarven, har indflydelse på bestyrelsens arbejde. Verdensarvsudpegningen hviler på det, der hedder "Outstanding Universal Values". Her er det vigtigt, at man arbejder på at fastholde de værdier der er i det uspolerede samlede tidevandsområde – det har indflydelse på de mål Bestyrelsen sætter sig og man skal forholde sig til dem i den fremtidige nationalparkplan. Der vil på en række punkter være behov for at koble nationalparkplanen og verdensarvsstrategien sammen. Man vil også arbejde på at knytte partnerprogrammet sammen med verdensarvsprogrammet, hvor det giver mening. Bent Rasmussen orienterede om, at UNESCO har meget klare regler for anvendelse af deres logo, så vi muligvis skal ændre på vores regler, hvis vi ønsker, at man gennem partnerprogrammet også skal have adgang til Verdensarvslogo.

Thomas gennemgik udkast til verdensarvsstrategien, som rummer mange lighedspunkter med nationalparkplanen. I det videre arbejde foreslog Thomas, at vi fra nationalparkens side særligt lægger vægt på:

- Der er tale om et samlet verdensarvsområde med tre ligeværdige partnere, selvom Danmark er udnævnt senere end Tyskland og Holland.
- at vi tilslutter os, at den nuværende trilaterale vadehavsplan (<http://www.waddensea-secretariat.org/management/wadden-sea-plan-2010>) udvikles til at blive forvaltningsplan for Verdensarv Vadehavet.
- At der lægges vægt på at trilaterale indsatser i videst muligt omfang koordineres med igangværende nationale tiltag og samarbejder – eksempelvis Mit Vadehav og "The International Wadden Sea School", regionale turismeudviklingsstrategier versus den trilaterale strategi for bæredygtig turisme samt partnerskabsprogrammer i nationalparkerne og for verdensarven.

Bestyrelsen drøftede udkastet til strategi for verdensarven, og Mette Guldborg foreslog, at man erstatter "science" med "research", da det er bedre dækkende på forskningsområdet.

På baggrund af et spørgsmål fra bestyrelsen kunne Thomas oplyse, at det var lykkedes at få danske synspunkter med i Strategien for Bæredygtig Turisme i et vist omfang – især havde det været væsentligt for Danmark, at der blev lagt vægt på at strategien implementeres gennem allerede eksiste-

rende regionale samarbejder og med respekt for disse og uden en detailstyring fra trilateralt niveau.

For yderligere information, se **bilag 2**.

5. Økonomi - Budgetopfølgning - Orienteringspunkt

Sara Lindholt orienterede om status for budget 2014 med data for forbrug per 29. august 2014 og kom med et oplæg til forventet forbrug for den resterende del af 2014. Herunder orienterede Sara om, at en del af lønudgiften vil blive omposteret på baggrund af timeregnskabet, så lønudgifter fremstår under projekterne. Lønomskostningerne til Søren, Sara og John vil primært kunne overføres til projekter, mens Thomas og Alettes lønudgifter primært belaster administrationskontoen. Denne øvelse vil blive gjort en gang om året i forbindelse med årsafslutningen for at sikre, at vi ikke overskrider den grænse, der hedder, at højst 2,5 mio. kr af finanslovsbevillingen må anvendes til administrative formål.

Sara gennemgik projektsættningen indenfor de enkelte målsætninger, som ikke alle har de budgetterede afløb. Mette Guldborg spurgte, om man kunne søge til forskningsprojekter, ud fra de penge der er afsat til forskningsudvalget. Sara forklarede, at rent teknisk skal man søge i projektmidler, hvorefter Bestyrelsen kan ønske at øge denne pulje ved at ompostere midler.

Der var herefter en indledende drøftelse af Budget 2015 som optakt til endelig drøftelse af Budget 2015 på det kommende bestyrelsesmøde. De enkelte Bestyrelsesmedlemmer skal gøre sig overvejelser forud for næste bestyrelsesmøde den 29. oktober om ønsker til indsats. Bent Poulsen opfordrede til, at man fortsat skal have fokus på natur og partnerskaber, formidling, bevaringsværdige bygninger mv.

For yderligere information, se **bilag 3**, Saras præsentation.

Bestyrelsen tog orienteringen til efterretning.

6. Fiskeri efter muslinger og østers - Orienteringspunkt

Bent Poulsen orienterede om, at han havde været til møde med Sydvestjysk Fiskeriforening, hvor man blev orienteret om forslag til et nyt tiltag for udlægning og efterfølgende fiskeri af såkaldte miljømuslinger. Der er i forbindelse med drift af havdambrug i de indre farvande en opformering af blåmuslinger til at fange næringsstoffer fra dambrugene. 3.000 ton små muslinger fra denne produktion foreslås udlagt og opformeret i Vadehavet.

Der var inviteret en række interessenter til mødet, hvor der blev givet udtryk for væsentlige betænkeligheder ved det foreslåede tiltag. Bent Poulsen opfordrede til, at bestyrelsen retter henvendelse til nationalparkens rådgivende forskningsudvalg om mulighederne for at lave en forskningsindsats mhp. at undersøge bestanden af østers og blåmuslinger i Vadehavet.

Lars Brinch Thygesen var betænkelig ved at sætte muslinger fra indre farvande ud i Vadehavet, da der kan være risiko for at tilføre Vadehavet giftstoffer. Herudover mente han ikke, at det er Nationalparkens opgave at monitere farvandene, hvilket Kurt Jakobsen og andre kunne tilslutte sig.

John Frikke mente, at man kunne undersøge, om der er et konkurrenceforhold mellem blåmuslinger og østers samt undersøge forholdet mellem forekomsten af ederfugle/strandskader, blåmuslinger og østers.

Bestyrelsen drøftede forsøgsfiskeri og monitorering og forsøgsfiskeris mulige indvirkning på ederfuglebestanden.

Sara Lindholt vil planlægge en dag for forskningsudvalget, hvor man kan få afklaret hvad man skal belyse omkring østers og blåmuslinger fremadrettet.

7. Naturprojekt Ribemarsken - Orienteringspunkt

John orienterede om, at en lokal initiativgruppe fra Ribe ønsker at knytte by og land sammen i Ribemarsken ved hjælp af et stisystem, så man kan gå fra Ribe til Kammerslusen. Herudover har man set på å-slyngen og fremtidig besejlingsforhold til Ribe by, noget man har talt om i mange år, men man har nu fået etableret en bredt sammensat gruppe, som står stærkt.

Initiativgruppen har indbudt Naturstyrelsen, Esbjerg Kommune og Nationalpark Vadehavet til samarbejde. John har siddet med i gruppen og har været med til at udarbejde et projektforslag. Gruppen ønsker at styrke naturen og muligheden for en god naturoplevelse og samtidig give mulighed for at skabe bedre friluftsliv. Gruppen vil senere rette henvendelse til lodsejere og landmænd, så man kan arbejde videre med projektet.

John gav et overblik over området og initiativgruppens vision og spurgte om Nationalpark Vadehavet ønsker at være medfinansierende i forbindelse med en forundersøgelse.

Kurt Jakobsen ville gerne have haft projektforslaget med som bilag og opfordrede til, at man tænker nationalparkplanen ind i projektet.

John sender projektforslaget til Bestyrelsen (er sendt 11. september 2014).

Sekretariatet undersøger sagen nærmere og drøfter den med Esbjerg Kommune og Naturstyrelsen, hvorefter sagen kan forelægges bestyrelsen på ny til konkret vurdering.

8. Klimasikring i by og på land - Drøftelse

Morgenavisen Jyllandsposten bragte den 2. september 2014 en artikel om vandløbenes rolle i forhold til klimasikring. Lars Brinch Thygesen havde bedt om, at emnet bliver drøftet i Bestyrelsen og kom med et oplæg.

Lars orienterede om artiklen, og opfordrede til at overveje en indsats, der i stedet for artiklens budskab fokuserer på at genskabe hydrologi i åernes opland. Lars gennemgik kort mulighederne. For yderligere information, se Lars' præsentation - **bilag 4**.

9. Årsrapport 2013 – Beslutningspunkt

Thomas Holst orienterede om, at han, grundet andre arbejdsopgaver, ikke har rapporten færdig, men at den snarest bliver rundsendt med en uge til kommentering.

Bestyrelsen godtog dette.

10. Nationalparkens samarbejde med partnere – Beslutningspunkt

Søren orienterede om sekretariatets ønske om, at Nationalpark Vadehavet anvender og anviser de partnere vi har i partnerprogrammet i videst muligt omfang, som en del af partnerskabet. Forslaget er begrundet i, at vi herigennem styrker og udvikler samarbejdet, og at vi får bedre indblik i partnernes virksomhed og produkt.

Mette Guldborg mente, at vi vil blive begrænset i de områder vi har mulighed for at besøge, i forbindelse med møderne, og ønskede ikke at der kom en eksklusivaftale. Dette blev støttet af Britt Schak Hansen og andre Bestyrelsesmedlemmer. I denne forbindelse bad Britt om en status for partnerskab på det kommende Bestyrelsesmøde.

Bestyrelsen drøftede sagen og var enige om, at det er fint at bruge partnere i forbindelse med arrangementer og møder, men at vi ikke vil fastlåse os på kun at bruge dem.

11. Studietur 2014 - Orienteringspunkt

Studieturens program er sendt til deltagerne den 27. august 2014 og der var ingen spørgsmål.

12. Emner til drøftelse i Nationalparkrådet og tilbagemelding til Rådet - Beslutningspunkt

Bestyrelsen drøftede kort mulige emner og Mette Guldborg orienterede om, at det kommende møde i Rådet var det sidste møde, før fællesmødet i december og hun opfordrede til, at man drøftede følgende:

- Årsberetning 2013
- Budget 2014
- 75.000 kroners puljen

Øvrige punkter kan tilføjes ved Bestyrelsesmødet i oktober.

13. Evt. og meddelelser – Orienteringspunkt

John orienterede om, at det kommende temamøde om græsning kommer til at foregå på Danhostel Ribe den 8. oktober.

Lars orienterede om, at Realdania har bidraget til et projekt vedr. vandløb.